СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVIII. Ч. 234. Джерзі Сити, Н. Дж., понеділок, 7-го жовтня 1940. No. 234. Jersey City, N. J., Monday, October 7, 1940. VOL. XLVIII.

ТРИ ЦЕНТИ в злучених державах америки. ПЯТЬ ЦЕНТІВ за границею злучених держав америки. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016, 4-0807. THREE CENTS in the United States of America. FIVE CENTS elsewhere.

КОНҐРЕС ПРОТИ РІШЕННЯ ПРОКУРАТОРА ДЖЕКСОНА

ВАШИНҐТОН. — В конгресових колах виринули гострі завваги на адресу головного прокуратора Джексона, який попереднього дня заявив, що всі ті компанії, які не повинувались інструкціям комітету взаємовідносин праці, не дістануть воєнних замовлень. Серед тих компаній є Форд Мотор Ко., Дженерал Моторс, Бетлегем Стіл і інші. Конгресові кола говорять, що колиб постанову Джексона примінити до згаданих компаній, то це дуже утруднить плян національного зброєння. Деякі конґресмени, осуджуючи Джексона, говорили, що це „саботаж у національнім зброєнні". Вони грозили, що не розідуться на вакації так довго, доки ця справа не буде якслід вияснена.

ВИЛКІ КРИТИКУЄ ПОЛІТИКУ НАЦІОНАЛЬНОГО ЗБРОЄННЯ.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ. — Републиканський кандидат Вендел Вилкі в своїй черговій промові критикував урядову політику національного зброєння. Він сказав, що хоч на папері виходить, що американська армія має 1,700 повзів, то фактично тих повзів є лише 200. А решта існує тільки в уяві політиків нового розділу які з національним зброєнням роблять те саме, що деякі европейські держави робили в передвоєнних кількох роках. Себто не йшли далі поза слова, аж доки Ґітлер не застукав їх своїми воєнними машинами.

ІҐНОРАЦІЯ ЯПОНСЬКИХ ПОГРОЗ.

ВАШИНҐТОН. — Офіційні кола в Вашинґтоні не робили жадної заяви на адресу Японії, у звязку з заявою японського преміюра Коную, що коли Америка буде вперто обороняти сучасний стан на Далекім Сході то вона готова довести до війни. Неофіційно представники уряду говорили, що з тої заяви американський уряд мало собі робить. Зновуж визивачу заяву японського міністра Йосуке Мацуока, що Японія таки виповість війну Америці, коли та буде втручатись у справи Далекого Сходу, політичні кола Вашинґтону уважають провокаційною образою.

Ця справа знайшла свій широкий відгомін у конґресі. Деякі конґресмени, серед них Натсон з Мінесоти, гостро критикував політику президента Рузвелта, мовляв, вона прямує до війни. Він сказав, що цілком певно Америка піде до війни, як лиш виберуть Рузвелта знов президентом. Він також говорив, що є велика можливість, що ми підемо ще до війни перед виборами, коли Рузвелт побачить, що йому грозить програ. Проти цеї заяви Натсона гостро виступив провідник більшости, МекКормик і сказав, що з обуренням виступає проти цеї заяви, яка підозріває американського президента в тім, що він буде рятуватись виповідженням війни, аби лиш здобути знов президентство. Цього роду заяви не є гідні американця.

ПРЕЗИДЕНТ ПРО ТУРБОТИ ДЕРЖАВ ОСІ.

ВАШИНҐТОН. — На пресовій конференції президент Рузвелт сказав, що його веселить журба осі, аби він знов не вийшов президентом. А такі звідомлення принесли в останніх днях американські часописи з Риму і Берліну. В тих звідомленнях говориться, що держави осі висказують побажання, щоб Рузвелт таки не вийшов на президента.

ҐУБЕРНАТОР ЛІМЕН ЗАРЯДЖУЄ СЛІДСТВА ЗА ШПИГУНАМИ.

ОЛБАНІ. — На основі закону з 1917 р. ґубернатор стейту Ню Йорк, Лімен, поручив нюйорському прокураторові Бенетові, щоб той створив спеціяльний департамент, який досліджував би справи шпигунства і саботажів у нюйорськім стейті.

ТОМАС ДЮІ В КАМПАНІЇ ЗА ВИЛКІМ.

НЮ ЙОРК. — Томас Дюі, що колись сам добивався кандидатури на президента, але програв у змаганнях з Вилкім, тепер вибирається в довшу поїздку, підчас якої виголосить кілька промов у користь Вилкого.

В ФОРТ ДИКС ВСЕ В ПОРЯДКУ.

ФОРТ ДИКС (Ню Джерзі). — На критику деяких конґресменів, мовляв в Форті Дикс існують нездорові відносини, вояки дістають погану поживу і великий відсоток з них хоруе — відповів ґенерал Дром і це все заперечив. Він сказав, що дуже малесенький відсоток людей хоруе, бо всего пів одного відсотка. А в армії пересічним числом захворінь є 3 і пів відсотка. Харч також добрий, хоч може не такий, як діставали вдома новобранці. Але це військо, яке має загартувати вояка до всіх недостач.

КРИТИЧНІ ЗАВВАГИ ДО ПРОМОВИ Д-РА НИКЛАСА БАТЛЕРА

Дещо загадочна промова президента Колюмбійського Університету, д-ра Никласа Батлера, в якій він перестеріг 800 професорів цього університету, щоб не робили нічого такого, що не погоджується з загальною політикою університету, викликала серед наукового світу в Америці ріжні критичні завваги. Чимало осіб, а серед них фільософ Джан Дюі, англійський письменник, Г. Г. Велс, предсідник виховної ради Джеймс Маршал, та інші, висказались проти цеї промови Батлера. Деякі з них навіть гостро натаврували Батлера, кажучи, що він запроваджує авторитарний-тоталітарний режім на своїм університеті. Бо хоч в однім місци своєї промови він говорить, що професори його університету повинні свобідно і мужно віддаватись студіям ріжних суспільних, економічних і природних проблєм, то в іншім місци говорить, що коли ті самі професори не будуть достроюватись до якоїсь вищої ціли, якій служить університет, вони можуть з університету забиратись. Що розумів Батлер під тою вищою цілью? — питають вони. В промові Батлер зазначив, що „університет вже заангажувався в сучасній світовій боротьбі звирини з чоловіком". Алеж ця фраза не дає ясного образу, кажуть деякі. Коли під „звиринною" розуміти диктаторські, тоталітарні держави, то Батлер своєю промовою доказує, що йому самому тоталітарні засади не чужі і він фактично їм служить, змушуючи професорів наломлюватись до офіційної політики університету. Появляються також критичні завваги на це, що Батлер цілком не згадав про право академічної свободи думання для студентів.

„СТАЛЕВИЙ ПЕРСТЕНЬ" БІЛЯ БЕРЕГІВ АМЕРИКИ І КАНАДИ

Американсько-канадійська рада спільної оборони під головуванням посадника Ля Ґвардії вислухала звітів своїх членів у справі наміченої праці. В звітах представлено плян оборони східного побережжя Злучених Держав Америки і Канади. На основі пороблених плянів вже в найближчім часі приступлять до творення цілого ланцюха воєнних баз від Бостону до Галіфексу (Нова Шкотія), в яких стоятимуть готові до бою воєнні кораблі і літаки, що зможуть зустріти всякого роду ворожу силу 500 миль віддалену від берегів Америки і Канади.

ТЕРЕН ВІЙНИ ПЕРЕНЕСЕТЬСЯ ДО АФРИКИ, КАЖУТЬ В ЄГИПТІ

Так є, що італійська армія сидить уже два тижні в Сіді Барані (Африка) без діла. Правда, що тепер там велика спека. І правда, що недостача води є там далі такою самою проблемою, як була нею і тисячі літ тому. Але все те, включно зо сильним опором з боку британійської армії, не є достаточним, щоб вияснити італійську перерву в воєнних операціях. Так думають політичні й військові кола в Єгипті. І приходять до заключення, що італійське командування жде на якусь більшу допомогу, якою має бути німецька допомога.

НЕ БУДЕ НАПАДУ НА АНГЛІЮ

Не тільки того року, але взагалі не буде німецького нападу на Англію в тому розумінню, щоб там висаджувати на беріг німецьку армію. Таке говорять в Єгипті. Зате буде змагання „осі" пересунути точку воєнної тяжести до Єгипту і там завдати Англії властивий удар.

ЯК ДІСТАТИСЬ ДО АФРИКИ?

Ось це є те питання, яке тепер турбує Німеччину. Можнаб пробувати іти через Еспанію, здобувши Ґібральтар, що є в британійських руках. Але це шлях задовгий і дуже коштовний. Можнаб іти через Балкан і Сирію та Палестину, але Ґітлер не хоче нарушувати спокою на Балкані, бо це тепер для нього невигідне. А крім того не хоче наражати собі Совети, що булиб проти цього. Значить, що лишається шлях через Італію, згл. Сицилію. Це найкоротший, але й найнебезпечніший, бо треба плисти яких 12 годин морем. Значить і тут виринає та сама перешкода, що з перевозом німецьких військ до Англії, бо Середземне море є контрольоване британійською фльотою, яка тільки жде на таку нагоду, щоб могти змірятись з італійською фльотою. Та, як кажуть, не зважаючи на те, Італія і Німеччина готові рішитись на те ризико.

ЧИ НЕ НОВИЙ САБОТАЖ?

БІЛГОРОД. — Тут нема сумніву щодо того, що Німеччина стрічає на великі перешкоди у перевозі нафти, чи інших продуктів, з Румунії. Що тут діє певна саботажна рука, це певне. Тим теж пояснюють і останню залізничу катастрофу, де поспішний поїзд зударився з тяговим, що був призначений для перевозу товарів до Німеччини.

ЇХ НЕ ВЖИВАЛИ. — Ці літаки збудовано в Америці й віддано Франції. Їх задержано на острові Мартиніка, в Америці. Як французька армія здалася, їх уже в Францію не висилано.

РОСІЯ І НІМЕЧЧИНА У ПОВНІЙ ЗГОДІ, ПИШЕ НІМЕЦЬКА ПРЕСА

БЕРЛІН. — Німецька преса, обговорюючи зустріч канцлера Ґітлера з Мусолінієм в Бренерськім просмику, подає загально, що там обговорено в першу чергу військові, а потім політичні справи. Найближчі воєнні операції, пише вона, виявлять, про що ішло. З політичних справ обговорювано там теж і затіснення відносин з Советами. Але так є, пише преса, що потрійний союз вияснив дуже докладно відносини до Советів і тому не можна надіятись з боку Москви ніяких політичних чи дипльоматичних перешкод щодо дальших плянів „осі".

ХОЧУТЬ „КУПИТИ" ЗГОДУ РОСІЇ

ЛОНДОН. — Британійські політичні кола не привязують ніякої особливої ваги до останних нарад Ґітлера з Мусолінієм. Одначе завважують, що підчас тих розмов певно обговорювано точніше ролю Советів. Зокрема те, що треба Советам дати, щоб вони „осі" не турбували. Кажуть, що Ґітлер запропонував Москві Дарданелі й частини Іраку та Ірану в Азії.

БАЛКАН ВІДЧУЄ.

БІЛГОРОД. — В Юґославії відчувають, що найближчі важні політичні події відіграються таки на Балкані. Тільки ще не здають собі точно справи з ролі Советів. Значить, чи вони будуть далі тихо сидіти, чи може виступлять більш аґресивно. Догадуються, що Німеччина зачне турбувати Грецію при помочі Болгарії, що має певні домагання в справі доступу до моря. Далі кажуть, що Німеччина бажалаб таки захопити для себе цілу Румунію, але боїться, що це спричинилоб завелике негодування з боку Советів. В Греції стурбовані тим, що Італія далі громадить нові сили на грецько-альбанській границі.

ЯПОНІЯ „ОСТЕРІГАЄ" ЗЛУЧЕНІ ДЕРЖАВИ.

ТОКІЙО. — Японський премієр, князь Коное, заявив журналістам, що буде японсько-американська війна, якщо Злучені Держави і Японія не захочуть себе взаємно розуміти. А Японія розуміє світове положення так, що тепер світ буде поділений на величезні імперії, що будуть під контролею великих воєнних сил. Японія хоче, щоб Злучені Держави визнали її домінуючою в Східній Азії, а зате вона визнасть Злучені Держави домінуючими на американській землі. Якщо Злучені Держави, казав премієр, не хочуть погодитись з тим, що потрійний союз Японії, Німеччини і Італії хоче завести „новий світовий порядок", то це мусить довести до війни. Коли Злучені Держави не дадуть Японії нафти, казав він далі, то Японія дістане її в Голяндській Індії й на малайськім острові, а зате не дозволить вивозити звідтам цинк до Злучених Держав. Коли Злучені Держави виступлять зо силою, то Японія буде теж силою відповідати.

БУДЕ ЗГОДА МІЖ СОВЕТАМИ І ЯПОНІЄЮ.

ТОКІЙО. — Таке виходить з того, що пише японська преса, коли обговорює заяви урядку в справі відношення Японії до Советів. При тому зазначується, що Японія ніколи не погодиться з большевизмом і не допустить до поширення комунізму в Японії й Китаю.

ПРОТИ-ПОЛЬСЬКІ РОЗПОРЯДКИ.

ЛОНДОН. — З численних інформацій про те, скільки доводиться польському населенню терпіти під німецькою окупацією, наводить лондонська преса те, що німецька влада заборонила грати на концертах твори Шопена, а далі, що викинено з публичних бібліотек твори Сенкевича і Жеромского. Ще далі подають, що полякам не вільно входити на залізничих двірцях до ждалень першої й другої кляси.

КАТОЛИЦЬКИЙ ЄПИСКОП ПРО „СПРАВЕДЛИВУ ВІЙНУ" НАЦІСТІВ.

БЕРЛІН. — Звернув на себе загальну увагу пастирський лист о. д-ра Ф. Рарковского, що є католицьким полевим єпископом німецької армії. В тім листі, що є призначений в першу чергу для німецьких вояків-католиків, єпископ підкреслює, що Німеччина веде „справедливу війну" та хвалить німецьких вояків за те, що „заховуються на полі бою по християнськи". Далі єпископ подає, що німецький нарід знає, хто з держав „завинив перед Богом й історією" за теперішне великанське воєнне змагання. Він теж знає, що веде „справедливу війну". Далі каже єпископ, що „Фірер дякував Богові за те, що цей вислухав його благання за благословіння доброї й справедливої нашої справи".

ЧИМ ҐІТЛЕР НАЙБІЛЬШ ТУРБУЄТЬСЯ?

БЕРЛІН. — З тих кол, що стоять доволі близько до канцлера Ґітлера, виходить переконання, що Ґітлер не є тепер занятий так дуже „новим порядком" світа як тим, щоб побідити Англію.

"SVOBODA" (UKRAINIAN DAILY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holodays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.
Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.
За оголошення редакція не відповідає.
За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807.
В Канаді належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

НЕ ЛЕГКОВАЖИТИ, А ПРОТИДІЛАТИ

Американські українці находяться в такому положенню, що якщо захочуть чесно боронити українську справу, то мусять бути приготовані на дальші атаки з боку ріжних ворогів визволення України. Це треба мати постійно на увазі, коли тут і там стрічаємось, чи будемо стрічатись, з ріжними нападами на український визвольний рух, а зокрема на американських українців. Так треба глядіти і на те, що пускає чи пускатиме в світ проти українців та частина американської преси, що постійно замикає око на те пекло, що діється в Совєтах. Звідки ті напади не походилиб, памятаймо, що їхнє **головне джерело: червона Москва.** Очевидно, що є в тому й польська рука, чи яка інша. Але це тепер не таке важне, як те, що виходить з совєтської руки, яка думає, що є тепер в демократіях у ласках. Ніби тому, що тут дехто думає, що Совєти ще ніби вагаються, по чиїй стороні їм остаточно стати.

Далі памятаймо й на те, що пропаґанда проти українського руху ведеться великими аґентами і паршивенькими, поважними ґазетами і бруковими шматами. Тому не можна нічого й нікого легковажити, бо тепер ще такий час, що можна такі речі викривати і виявляти, хто є членом тої „пятої колюмни", що робить в Америці заколот, пускаючи блахмана, що американські українці, чи хочби їх частина, це вороги Америки. Також треба нам шукати і в наших власних рядах за тими, що ніби беруться боронити американських українців від закидів нельояльности, а властиво самі, своїм нерозумним поступованням і з огляду на свої власні цілі, ще підтримують акцію чужих аґентур, звернену проти тих, що підпирають український визвольний і самостійницький рух.

Але, і то дуже важне, щоб ніколи не тратити голови, коли трапиться, що хтось з американців помилково, через брак поінформованости, зробить десь якомусь американському українцеви якусь прикрість, квестіонуючи справу української льояльности супроти Америки. Такі речі нині на порядку дневнім, бо обвинувачують себе взаїмно в подібний спосіб і такі з американців, що займають найвищі становища, та що визначились у попередній війні, а навіть були визнавані свого роду героями. В Америці іде тепер про дуже важні, життєві справи. Це відчувають усі розумні й патріотичні люди. А що в них є ріжні думки, як краще допомогти Америці, то не диво, що в теперішні гострі часи доходить і до „гострої" дискусії, навіть такої, де одні патріоти закидують другим, що вони не держать з Америкою, а з ворогами Америки. Та не зважаючи на те, люди далі дискутують і далі боронять свої становища. Те саме треба робити і американським українцям, бо вони теж американські патріоти, а не вороги Америки. Крім цього тепер є така міжнароднá ситуація, що це **є дуже важне для Америки знати дійсну правду і про український визвольний рух** та про справжнє відношення українського народу до окупантів українських земель. А ту правду можуть нині сказати тільки американські українці.

УПАДОК ФРАНЦІЇ В ОЧАХ ПИСЬМЕННИКА ЖІЛЬ РОМЕНА

(1)

Команданти фльоти, літаків, та армії про війну.

Крівава боротьба з французами в французько-африканському порті Дакар, пригадує світові дальшу траґедію Франції, яка поконана, бється з тяжкими обставинами, лікує рани та платить за свою фатальну прогру. Знову мала частина французів, головно тих, що змогли втекти до Анґлії, далі веде боротьбу. Це боротьба т. зв. „вільних французів", яких веде ґенерал де Ґоль.

Хоч ще надто свіжі моменти отих траґічних для Франції днів з червня 1940 р., проте вже тепер появилися численні писання, як самих французів, так і чужинців, в яких пробують вияснити, хто завинив катастрофу Франції. ..Жіль Ромен, один з найбільших модерних французьких письменників, хоче допомогти вияснению цеї справи тим, що подає свою характеристику найбільших французьких лідерів. Його висновки варті того, щоб познакомити з ними й українського читача.

Ґен. Вейґан не багато думає про авіяцію.

Ще перед кількома роками Жіль Ромен мав нагоду запізнатися з ґен. Вейґаном. Було це ще в 1934 р. Тоді ґен. де Ґоль, теперішній лідер „вільних французів", написав був книжку, в якій поручав французькому ґенеральному штабові нову воєнну техніку. Передбачуючи сильно змеханізовану Німеччину проти Франції, ґен. де Ґоль радив орґанізувати т. зв. **армію спеціялістів,** цебто летунів, парашутистів, мотористів і ін. По появі цеї книжки, зявився в Ромена відпоручник штабу ґен. Вейґана, полк. Діделє з „**Ревю Гебдомадер**", в якому була його стаття з критикою виводів ґен. де Ґоля. Якось пізніше, при офіційнім обіді, Ромен мав нагоду говорити з ґен. Вейґаном. Письменник запитав старого ґенерала, що він думає про німецьку авіяцію. Вейґан відповів: „Сама авіяція ніколи не вирішить остаточної боротьби. Лиш захоплення терену вирішить остаточно вигру, а летунство як таке, не є в силі захопити сам терен".

Мовчаливий ґен. Ґамелен.

Жіль Ромен згадує з великою повагою найбільшого французького вояка, ґен. Ґамелена, якого у своїй відомій повісті „Верден", написаній давніше, змальовує під іменем „полк. Ґ."

В 1936 р., коли Гітлер захопив Надренію, французький кабінет міністрів був цілком поділений у думках щодо акції, яку треба було взяти. Жіль Ромен пише, що колиб ґен. де Ґоль був переформував свою ідею орґанізування армії спеціялістів, французький уряд міг би був легко наложити санкції на Німеччину. Ґенеральний штаб, на запит міністрів, що він може зробити, відповів, що на будьяку акцію проти Гітлера йому треба змобілізувати аж 5 міліонів людей.

Жіль Ромен пише, що Ґамелен був великим чоловіком, що був поінформований про найменші рухи, що робилися в Німеччині. Раз, на запит Ромена, що він думає про ці німецькі приготування, ґенерал відповів: „Німці роблять величезні зусилля у своїх приготуваннях. І вони, очевидно, добються сподіваних результатів. Однак, що їм бракує, це відповідно вишколених старшин з того періоду часу, коли зліквідовано стару армію, а нова не була ще зорґанізована". В дальшому, Ґамелен, також висловився скептично про факт, що німці мають самих молодих ґенералів. Приміром, він таке говорив Роменові: „Пригадую собі лиш кілька німецьких ґенералів, які в 1914—1918 рр. були на відповідальних місцях. А ми маємо майже всіх старих командантів дивізій, які мають великий досвід".

На запит, про французьке летунство, ґенерал Ґамелен спускав голову до долу — пише Ромен. Він вияснював, що воно тепер знаходиться в стані реорганізації, та що Франція мусить робити великий поспіх... Якщо були пороблені помилки в тому напрямі, говорив Ґамелен, то звичайно, не з моєї вини.

Вістуни небезпеки.

Підчас відомого та обильного в події 1938 року, Жіль Ромен мав дуже багато нагод стрічати та говорити з Ґамеленом. Як один з найбільших сучасних письменників Франції, він брав участь в офіційних обідах та прийняттях.

Він подає одну цікаву сцену, що мала місце між начальними командантами, в травні 1938 ., підчас т. зв. судетської кризи. На тайному засіданні кабінету міністрів були ґенерали Ґамелен і Вілемен (армія та летунство) та адмірал Дарлян. Тоді премієр Делядіє запитав: Припустім, що Франція має іти нині до війни. Чи вона є в такому стані, що може її вести?

Адмірал Дарлян відповів, що французька фльота приготована й при піддержці анґлійської, вона готова до воєнних операцій.

Ґен. Вілемен, якого часто запрошував маршал Ґерінґ до Берліна та показував йому своє летунство, був дуже скептичний. Він отверто заявив: „По двох тижнях війни, ми не будемо мати ані одного літака". Далі він ще таке сказав. „Ми мусимо висилати на початку лиш пільотів-резервістів, бо добре вишколених летунів мусимо держати до того часу, коли дістанемо нові літаки".

Жіль Ромен дивується, що деякі люди не могли зрозуміти, чому Франція в 1938 р. так мало виявляла ентузіязму для війни.

Ґен. Ґамелен, як у травні, так і перед самим Мюнхеном, відповів: „Моя армія є готова".

Еріо про Італію.

У вересні 1938 р. Жіль Ромен говорив довго з Едвардом Еріо, президентом палати послів і бувшим премієром. Ромен запитав його, що він думає про Італію. Дістав таку відповідь: „Ми всі любимо Італію дуже, але лиш наївні думають, що з нею можемо обійтися легко, тільки кланяючись їй. На випадок війни з Німеччиною, найгіршу прислугу зробить нам Італія, коли проголосить себе невтральною. Бо Італія є слабою точкою осі Берлін—Рим. І це ми повинні все памятати. Про це повинна добре знати італійська публична опінія".

Що про це думає Ґамелен? — запитав Ромен Ерія. „Ви знаєте, що Ґамелен не грішить надзвичайно отвертістю", відповів Еріо.

Те саме довідався Ромен, коли запитав Дж. Бонне, тодішнього міністра заграничних справ Франції. „Він не журиться за армію, але скорше за летунство. Він також переконаний, що німці не перешкодять мобілізації, а тимчасом наше летунство дістане нові машини", відповів Бонне.

В тому таки Ґамелен не помилився, бо німці дали французам повну нагоду змобілізувати свою армію.

(Кінець буде).

НЕ З СОВЄТАМИ!

Сучасна війна не обмежувалася від самого свого початку самим лише европейським суходолом, бо між німецькими та британськими морськими силами відбувалися бої й в інших частинах світа. Але з приступленням Італії до війни поширилася боротьба поміж ворожими таборами держав і на Африку та Малу Азію. Її можна тепер уважати, коли не стисло европейською, то в кожнім разі кольоніяльною війною поміж европейськими державами. Цьому означенню перечить справді в деякій мірі та обставина, що в цій збройній боротьбі беруть участь і британські домінії та кольонії в усіх частинах світа, а передусім Канада.

Але в дійсности справа мається так, що перетворити европейську війну в світову зможе фактично участь в ній інших великодержав з інших частин світу, отже Злучених Держав Америки з одного та Японії з другого боку. Гадати чи пророкувати відносно того, чи перетвориться европейська війна в світову, булоб марною витратою часу, але зовсім не зайвим буде зазначити чинники, які діють в цім напрямі, та зважити, які наслідки може це мати для української визвольної боротьби.

Головним з цих чинників є безумовно англьо-американське співробітництво в сучасній війні, яке розвивається прискореним темпом. Те, що ми бачимо, тут, є справжньою революцією в британсько-американських відносинах, яка доводить слушність нашого поняття про націю, як первоосну сучасного життя, як міждержавного так і в межах поодиноких держав. Ті, які уважали британсько-американське противенство постійним і непохитним чинником інтернаціональних відносин, тяжко помилились. Ми є тепер свідками цілковитого зникнення цього противенства і такого розвитку солідарности поміж обома англьо-саксонськими державами, яке є властиво можливе лише в межах тоїж самої нації. Коли Великобританія годиться фактично на британсько-американський кондомініум над британськими посілостями в Америці, то робить це очевидно зовсім не тому, що потрібує пятьдесять старих торпедовців, а тому, що уважає всі колишні британсько - американські противенства остаточно зліквідованими.

Та обставина, що лондонський уряд робить це в момент найбільшої воєнної небезпеки, ані трохи не перечить твердженню, що його спонукує до цього почуття свого рода солідарности поміж обома частинами нації, розділеної Атлянтиком. Свого найвищого ступня осягає всенаціональна єдність в моменти найбільшої небезпеки і найбільшого національного лиха. Оскільки Америці загрожує справді конкретна небезпека в разі поразки Великобританії, наперед сказати досить тяжко. Певним є в кожнім разі, що не вузько-егоїстичні міркування та побоювання за свою власну майбутню долю спонукують уряд Злучених Держав Америки підтримувати Великобританію в сучасній війні. Основою цих міркувань та побоювань є очевидно таж сама національна солідарність, яка спонукує британський уряд довірити Америці оборону своїх далеких посілостей. Цю національну солідарність відчувають очевидно і британські домінії, які сподіваються американського підтримання в евентуальній боротьбі проти Японії.

Нас не повинна милити та обставина, що розвиток англьо-саксонської солідарности в цілім світі відбувається під демократичними гаслами, які московський імперіялізм так охоче надуживав як „інтернаціональні". Авторитарна засада зовсім не є обовязковою для кожного національного руху. Війна прискорила в значній мірі рух національних революцій, що почався боротьбою поневолених націй старої Росії проти Московщини, надав московському націоналізмові варварські форми большевизму, викликав опір проти нього в Европі, причинився до вибуху сучасної війни і прямуючи її шляхами готовий оперезати цілу земську кулю знайшов своє завершення в мериканськo - японськім конфлікті. Чи має це значити, що перетворення европейської війни в світову є неминучим?

Як то не дивним може показатися, але поширення війни на інші частини світу залежить в значній мірі від того, яке становище займуть анґльо-саксонські держави супроти Московщини. Чи саме матеріяльне і моральне підтримання Великобританії Америкою може вистарчити, щоб допровадити до кінця европейську війну, залежить розуміється від багатьох обставин, а між іншим і від витривалости британського острова; але нема найменшого сумніву, що припинення німецько-італійського наступу на захід може бути осягнене не при якійсь допомозі з боку Московщини, але виключно лише її коштом. Так воно, принаймні, виглядає тут у Швайцарії, хоч і тут не бракує посвідчень того, що пізнійше в деяких політичних колах анґльо-саксонських держав не зникли ще надії спонукати ранійше чи пізнійше московський уряд виступити активно проти Німеччини чи Японії. Ці ілюзії, які московський уряд підтримує очевидно цілком свідомо, щоб спричинити дальше продовження і поширення війни, можуть бути дуже фатальними і для Европи і для цілого світу. Ті, які покладають так уперто надії на Московщину, не мають очевидно найменшого поняття про внутрішню неміч СССР, спричинену невпинною боротьбою поневолених націй. Коли Московщина не знажилась виступити проти зненавижених „фашистівських" держав в початку війни разом з Великобританією і Францією, то сподіватися, що вона зможе зробити це по поразці Франції тепер, справді смішно.

І так виглядає, що Німеччина має можність в разі якогось опору московського уряду збомбардувати його воєнні осередки і урядження та розбити СССР, викликавши повстання поневолених націй. Віддаль совєтської столиці та інших значних осередків від західного кордону відносно незначна, а нездарність совєтського летунства довів вистарчально напад на Фінляндію. Анґльо-саксонські держави віддалені морями і океанами від СССР не маючи ніяких засобів примусити московський уряд до послуху малиб лише шкоду від якогось співробітництва з ним без ніякої користи.

Анґльо - саксонське порозуміння з Московщиною стрінулоб без сумніву спротив більшости европейського населення. А Анґлія потребує симпатій того населення.

Сама вже та обставина, що московський уряд сподівається і чекає нетерпеливо поширення війни і перетворення її в світову, не лише не маючи наміру, а й найменшої можности взяти в ній участь перед рішучою перемогою одного чи другого табору, як це зазначив Молотов досить виразно в своїй останній промові, мусілаб служити вистарчальною осторогою для анґльо-саксонських держав, щоб не шукати якогось порозуміння з Московщиною.

В. К.

С. ЧЕРКАСЕНКО.

ПРИГОДИ МОЛОДОГО ЛИЦАРЯ

РОМАН З КОЗАЦЬКИХ ЧАСІВ

ТОМ І.

(51)

— Ой, не плачте, ріднесенька, бо й я з вами заплачу, — бідкалася, втішаючи її, Катря сіла поруч на лаві, однією рукою обняла згорблену постать старої за плечі, а другою втирала свої сльози. — Не плачте... Звелів переказати, що не забариться й унедовзі вернеться... Як тільки пригода ця забудеться трохи панами, так і вернеться...

— Спасибі, дочко, — тихо квилила Василиха, — що розважаєш мене, стару, покинуту всіми... Одна... сама тепер зосталася... І цей покинув... Нікому не потрібна... Не прийшов попрощатися навіть... як і той... батько його...

— Він не міг прийти, тіточко, бо дуже квапився... Боявся, що слідком прибіжать посіпаки... Ніхто не знав, що аж уранці кинуться шукати його.

— Так, так, голубонько, я знаю... та все одно тяжко мені... Кращеб умерти, ніж дочекатися такого лиха... Що я тепер?... кому потрібна?... Сама-саміська, як палець... Умру, то й очей не буде кому закрити... й не заплаче ніхто...

Катря сиділа, притулившись до неї, й слова розважання не йшли з уст, бо здавалися такими мізерними проти тої безодні матернього горя, що годі було набридати ними. Дала волю сердешній матері хоч трохи витужитися, виплакатись. Знала Василишину чинну до краю вдачу, чекала, поки серце втомиться боліти, а очі плакати. Лишити саму не хотіла, хоч удома було повно роботи тої, того порання. Дивилася крізь сльози на стару Василиху й не пізнавала її, вічно живої, метушливої, завжди отової вибухнути на вразу бурхливою лайкою, на неуразливий поглум — щиро-веселим гострим дотепом, на сердечно-приязне слово — словом привіту. Перед нею чи краще, поруч неї сиділа тиха, згорблена, прибита лихом, нещасна істота, якась далека тінь і ще кілька хвиль тому повної життя, хоч і невеличкої, сухорлявої пристарої жінки. Дивувалася молодиця, як нагло може змінити людину тяжке горе.

— Годі вам, люба тіточко, плакати та побиватися, — нарешті промовила й устала, — все одно, веж того, що сталося, не вернути. Будемо молитися Богові милосердному, щоб післав здоровля пережити це та діждатися, поки Павло, здоров, вернеться додому. А тим часом робитимемо те, що досі робили. Вже нерано: мені час до хати обід чоловікові варити, а вам на торг. Вставайте, тіточко, будемо йти. Я проведу вас аж до торгу.

Василиха підвела голову й питаюче подивилася на Катрю, а далі зрозуміла, чого їй треба, витерла сльози й важко, поволі встала з лави.

— Спасибі, тобі моя голубанько, що нагадала... Пора, час уже давно, а я, бач...

Вона взялася за коша й з великим зусиллям підняла його.

— Ох, що це він мені такий важкий? — мовила здивовано.

— Стрівайте, тіточко, — сказала молдиця, відбираючи в втарої коша, — я піднесу вам, а ви позамикайте двері.

— Дякую тобі, моя дитино люба, що шануєш і жалієш старість. Відразу видно доброго батька й неньки дитину. Нехай же Бог пішле тобі щастя й здоровля.

Вони вийшли.

Сонечко справді піднялося височенько вже, та Василиха на те не вважала: поволі замкнула хату, навідалася до хлівця, а виходячи з двору, замкнула на защіпку хвіртку й тихо пішла за молодицею.

Перекупки сьогодні не пізнавали старої Василихи, дивувалися, розпитували, але на всі розпитування вона тільки зідхала та безпорадно рукою махала.

XIII.

Поволеньки Орися опритомнювала від того страшного душевного потрясення, що його так несподівано, так нагло зажила тої ночі, коли староста вітав польного гетьмана бучним бенкетом, а Павло мусів утікати з Канева. Це подвійне лихо, що впало на бідну голову Богу винної дівчини тільки тому, що краса її сяяла над звичайну вроду дівочу й затуманила отруєний мізок і розбещене серце одного з найвищих можновладців на Україні, — ця подвійна напасть не могла не відбитися й не лишити сліду на всьому духовому складі навіть її, простої міщанки, напів-селянки і вихованням, і освітою, й трибом життя. І це стало помітним від тієї самої хвилі, як її примчав Павло до матері, й вона в неньчиних обіймах урешті очутилася й прийшла до свідомости; це позначилося на всій її до цеї життєрадісній вдачі й рівній, невимушеній поведінці.

(Дальше буде).

НА РІЖНІ ТЕМИ

ВАША ГАЗЕТА ПІДРУЧНИК ДЛЯ НАВЧАННЯ ПОЛІТИКИ

Світова війна викликує таке зацікавлення міждержавними справами, що діти нюйорських шкіл допитують учителів про ці справи так часто й так багато, що учителі видно признають себе нездібними відповідати на всі питання й відносяться до ріжних установ за допомогу.

Для піднесення рівня знання заграничних справ серед учителів створено в Ню Йорку спеціяльний комітет. У своїй заяві цей комітет подає як факт, що в нинішних вищих школах і університетах щоденний часопис став за шкільний підручник. При науці, таких предметів, як: історія, правління, суспільні науки, учителі й ученики послугуються часописом як сущною частиною науки.

Наука при помочі часопису замітна тим, що читач навчається без свідомого зусилля, а таке навчання, як досвід показує, найкраще.

ФАКТИ И ДУМКИ

Цей самий комітет нюйорських виховників у своїй заяві про потребу навчання про біжучі події світу каже, що, читаючи часописи, ученики навчаються відріжняти факти від опінії.

Є ще одна з важніших штук розумного читання, штука, якої не розуміють люди й з покінченими високими школами.

Що сталося, це одна справа, а що значить це, що сталося, це друга справа, хоча вони зо собою тісно звязані.

Чесна газета старається подати факти як можливо найправдивіше, а про них має свою думку.

ВИБОРИ ЯК МІЖДЕРЖАВНА СПРАВА

Замітною ілюстрацією цього обовязку газети супроти фактів може послужити подання „Ню Йорк Таймсом" донесення свого римського кореспондента Герберта Метюса про відношення фашистівського й націстичного урядів до виборів президента в Злучених Державах.

Пише саме цей кореспондент, що фашистівський і націстичний уряди хотіли повалити Рузвелта.

„Ню Йорк Таймс" може припустити, що така вістка поможе Рузвелтові більше, ніж пошкодить, серед читачів „Ню Йорк Таймсу", але „Ню Йорк Таймс" містить цю новинку не дивлячись на те, що „Ню Йорк Таймс" у цих виборах заявився виразно проти Рузвелта.

ЧИ ПОСЛУХАЄ?

Німецькі газети в теперішню хвилю присвячують видно багато місця цьому питанні. Головно: який вплив на Росію буде мати потрійний союз Німеччини, Італії й Японії?

Німецькі газети, як пише кореспондент „Ню Йорк Таймсу" подають відзиви ріжних російських газет з того приводу, відзиви, видно прихильні до потрійного пакту. З того німецькі газети роблять висновок, що Росія схиляється до потрійного союзу.

Далі німецькі газети витягають з голосів російської преси осторогу для Америки: мовляв, бачиш, Америко, куди йде Росія? Уважай, щоб, помагаючи Англії, не дістала проти себе таких чотирох поважних ворогів.

Німецький інтерес вимагає того, щоби не допустити Америку помагати далі Англії.

Звісно, націстичні писання можуть на Америку не мати такого враження, яке ті писаки хотіли би мати. Та все таки німці пробують: купити, не купити, а торгувати можна.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

СЕНТРАЛІЯ, ПА.

Організаційні збори відділів У. Н. Союзу.

Наша округа, до якої належить 30 відділів У. Н. Союзу, відбуває звичайно два рази до року. Такі окружні збори відбулись у Сентралії дня 29. вересня.

Збори почались тим, що секретар окружного Союзового Комітету, І. Чепа, відчитав усі відділи, які були запрошені на ці збори. Показалось, що на 30 запрошених відділів, 25 відділів прислали своїх представників, а тільки 5 відділів не були заступлені. Та маючи на увазі, що ці 5 відділів є малі, то 25 заступлених відділів представляли 95 відсотків всього членства нашої округи. Кожний присутній відділ був заступлений найменше двома, а деякі й більше урядниками, так що на зборах явилось коло сотки представників. Між урядниками було також декілька членів, головно з Сентралії.

Голова Окружного Союзового Комітету, Д. Капітула, відкрив наради коротким промовою, зазначуючи насамперед, що йому надзвичайно приємно повитати таке велике число заступників. Вже давно, говорив голова Д. Капітула, не мали ми стільки відділів заступлених на зборах, як це є сьогодні. Це показує, що в нас є розуміння обовязків супроти нашої організації, та що ми не жалуємо часу, а також і гроша, щоб зійтися разом, обмінятись думками, та обговорити пляни дальшої праці. Не жалуємо ми часу й гроша, коли зважити, що ми позїджались тут з місцевостей, віддалених на кількадесять миль. А вже справді рідким явищем є те, що ми всі зїхались дуже точно, так, що можемо розпочати збори якраз в 2. годині, як це було заповіджено.

Опісля п. Д. Капітула, порівнюючи число приєднаних членів за 8 місяців цього року з числом членів, приєднаних у тому самому часі в попередньому році, зазначив, що минулий рік виказав більші успіхи в тому напрямі. Тому власне на нас усіх спочиває тепер ще більший обовязок праці у наступних трьох місяцях, бо в них мусимо надолужити те, що ми досі не зробили. Ми повинні приєднати таке число членів, яке відповідалоб вимогам конвенційного року. Тому взиваю усіх присутних, продовжав голова комітету, взятись таки надобре до праці, та подбати, щоб наша округа була поставлена на таке місце, на яким вона повинна бути. А те місце повинно бути, як вже не перше, то в кожнім разі не третє.

Опісля голова Д. Капітула покликав представників кожного окремого відділу, щоб здавали звіти з праці своїх відділів за біжучий рік. Урядники деяких відділів нарікали на те, що в їх місцевостях, де крім копалень вугля, нема ніяких фабрик, таки далі триває безробіття. І власне це є причиною, чому для них трудно приєднувати нових членів. Знов урядники інших відділів підносили, що членів можна завжди дістати, коли тільки є кому за тими членами ходити та організувати їх. Як приклад вони подавали відділи по своїх місцевостях, де вони дістають нових членів, не зважаючи на безробіття.

По скінченні звітів від урядників усіх відділів, голова комітету попросив до слова головного секретаря У. Н. Союзу, Д. Галичина. Це дуже замітний і відрадний факт, говорив головний секретар, що на окружних зборах відділових урядників знаходяться також і урядники молодечих відділів. Вони приїхали навіть з дальших місцевостей, щоб заступати свої відділи. На 25 відділів, заступлених на цих зборах, 6 відділів є вже заступлені молодими тут родженими урядниками. І це перші збори в цій окрузі, на котрих ми бачимо заступлену молодь, що виконує обовязки урядників відділів.

Повитавши присутню молодь на зборах, головний секретар Д. Галичин виголосив тоді організаційний реферат, в якому зясував теперішній стан У. Н. Союзу щодо членства й маєтку, зазначуючи, що за час свого існування, У. Н. Союз виказує в останних чотирьох роках найкращий зріст в членстві й маєткові. А коли мова про цю округу, до якої належить 30 відділів, то ця округа зросла від минулої конвенції на 286 членів, бо з кінцем 1936 року начислялa всіх членів разом 2,125, а тепер має 2,411. Перше місце між тими 30 відділами занимає відділ 164 з Бервік, Па., який від минулої конвенції зріс на 91 членів. На другім місці є відділ 7 з Мекаду, Па., який зріс на 59 членів, а на третім місці є відділи 333 з Бервік і 369 з Палмертон, які зросли на 35 членів. Є знова декілька таких відділів, які не тільки що не зросли в членстві, але ще й стратили від минулої конвенції. Тому головно ці відділи повинні тепер доложити всіх зусиль, щоб бодай частинно надробити цю втрату в наступних трьох місяцях.

Опісля наступила дискусія, в якій забирали голос не тільки урядники старших відділів, але також представники молодечих відділів. Урядники молодечих відділів висказувались за те, що спортову акцію яку тепер веде У. Н. Союз, треба й на далі провадити, бо ця акція причиняється багато до організування молоді в ряди У. Н. Союзу, а також до задержання її при членстві.

На кінець забрав слово секретар комітету І. Чепа, заохочуючи присутних урядників до праці для У. Н. Союзу.

Перед закриттям зборів, присутні урядники вирішили, щоб наступні окружні збори відбулись з кінцем лютого 1941 р. в Сейнт Клер, Па.

І. Чепа, секретар.

„ЗАПОРОЖЕЦЬ ЗА ДУНАЄМ" ТА ЙОГО ПЕРЕМІНИ

Виставлений 1863. р. „Запорожець за Дунаєм" не міг виповнити цілого вечора, бо твір був за короткий, хоч і мав три дії. Тимто й не диво-та, що людям, які полюбили музику Артемовського, насунулася поневолі думка, щоб його твір якось поширити, бож так узагалі він відразу дуже подобався. Поширювали собі ріжні режисери на свою руку, поширювали, як уміли, здебільша прозові діяльоги (розмови), що були в „Запорожці".

Так спроквола твір С. Артемовського опоганювали; й він, нарешті, перетворився в доволеньку оперету, де перемішувалися: гумор, качалка, патріотизм оксамитових штанів, гопак і ріжні ,не все смачні дотепи.

„Запорожець" довгі роки був двомовний. Запорожці говорили по-українськи, а турки по-російськи (!). Бо, на погляд тодішніх людей, тяжко було собі уявити, щоб високі турецькі достойники та їх султан говорили „хохлацькою" мовою. Адже Гоголь у своєму творі „Одружіння" впевняв колись, що й усі святі в небі говорять лиш російською мовою...

Тимто султан виспівував:

> В далі от суєти придворной,
> В далі от дворца і рабов...

Правдиві дні хвали прийшли для „Запорожця за Дунаєм" щойно в 1884. р., коли його виставили на сцені театру М. Старицького. Імена виконавців говорять самі за себе. Карасем був — Марко Кропивницький, тоді в силі віку та в розцвіті таланту й сценічної творчости, Одаркою була — Марія Садовська, ролю Оксани грали на переміну — Марія Заньковецька та Орлик, Андрія співав П. Стоян, що опісля під прізвищем Михайлов-Стоян, уславився на московській царській сцені, султана грали Панас Саксаганський та Василь Грицай, а імамом (другий турок) Микола Садовський. Орхестрою проводив Черняхівський, а режисерія спочивала в досвідніх руках М. Кропивницького.

З того часу почалося ще більше поповнювання „Запорожця". Вставлено додатково нову пісню для Оксани: „Приплинь, приплинь, козаче мій", до якої музику склав О. Осокнер! Потім доконав перерібки Ґолеров і в такій формі виставлено „Запорожця" в Харкові в 1893. р., але без успіху, так, що завернули знов до первотвору. За поважну плянову добудову до „Запорожця за Дунаєм" взялися щойно В. П. Овчинников та Лихтваренко. Перший доробив слова нової дії „Карась у султана", а другий музику. Крім того, додали вони в І. дії яву й дует (двоспів) Оксани й Прокопа, в ІІ. дії вставили пісню Оксани: „Ой, чогож ти, тополенько, не цвітеш", спів Прокопа: „Як зачула моя доля" та хор „На бережку край ставка" (остання з музикою Джузепе Сарті), що його співали в трупі Кропивницького й Садовського.

Лихтваренко умістив ще в ІІ. дії „турецьку патрулю" та скомпонував ввід до ІІІ. дії й пероорхестрував увесь твір на велику орхестру.

Дороблено ІІІ. дію п. н. „Карась у султана" з глибоким розумінням вимог сцени. Дія відбувається в роскішному саду турецького паші. Починає її хор одалісок, потім іде їх танок, зявляється султан і після недовгої яви співає „Сьогодні день для мене щасливий", потім іде дует султана зі Селіх-Агою, після чого зпоза лаштунків залітає дужий голос Карася, що співає пісні: „Пішов би я на те Запорожжя". Входить Карась до саду, вдається в розмову з одалісками, співає з нею дует: „Від Києва до Хорола, черевички попорола" — все це діється на тлі хору одалісок, і дія кінчається балєтом. Так вивели, н. пр., „Запорожця" на сцені в 1928. р.

Мав „Запорожець за Дунаєм" свої ясні дні ще раніше, коли його в 1915. р. виставляли на царській сцені в користь старих акторів державних російських театрів. Грали найкращі російські співаки-актори (між ними й українець Альчевський, дуже славний тенор), а ставив його згаданий Овчинников.

Дальшу спробу обновити, доповнити і збагатити спадщину С. Артемовського зроблено 1934. року. Поповненого й переробленого „Запорожця" виставив харківський оперовий театер, 1935. року — київський. Слова (текст) вирівняв і обновив відомий український поет Максим Рильський, над музикою потрудився В. Йориш.

Рильський виконав свою роботу прегарно. З давніх, не дуже й хитрих прозових діяльогів залишилося дуже обмаль. Оповідання Карася про бій із арнавтами в перебіцї переспіване, так що в ІІ. дії є лише кілька прозових вкладів.

Третя дія (вкладена) відбувається в палаті султана. Починає її султан довгим співом „Знов нудьга на серце налягає", він нарікає на роскоші, на владу, на „жінок лукаву любов", згадує свою гостину в козаків за Дунаєм, тужить за тим затишним життям і лине думками.

> Туди, туди, де свіжі ранки
> По свіжих настають ночах,
> Де водять свій танок селянки
> У простих польових вінках.
>
> Ох! Тяжкі ці золоті клейноди...
> І єдина втіха чарівна —
> Споминати між дітей природи,
> Як цвіла життя мого весна.

Після розмови Селіха-Аґи з Вельможею наступає їх дует, а потім, у супроводі східньої музики, де в орхестрі відзивається провідний спів „Тепер я турок" та „Ой, щось дуже загулявся" — зявляється Карась. Йдуть розмови між Селіх-Аґою, Карасем, Султаном, співає хор пісню, що прославляє султана, і дія кінчиться балєтом. В останній теж уже майже немає прози.

Все лібрето перероблено цілком на большевицький лад. Між іншим, прекрасну молитву „Владико неба і землі" перероблено на такі слова:

> Блаженний день, блаженний час,
> Сієя знов нам вольна воля.
> До рідного вернемось поля,
> Земля кохана жде на нас.
>
> На крилах ми через Дунай
> Полинем в рідну Україну,
> І радісну оцю годину
> Прославимо із краю в край.

Воно гарно, алеж усе не теє! У такій перерібці грають тепер „Запорожця" в цілій Наддніпрянщині.

Ось таку дорогу перемін та добудов переходив „Запорожець за Дунаєм". Останню спробу доповнити „Запорожця" зроблено в Галичині. І виставлено в 1935 і 1936 р. у великому львівському театрі. І тут додано цілу третю дію, що відбувається в палаці султана, куди приходить Карась. Текст до неї доробив Роман Купчинський, музику до слів написав Стан. Людкевич.

„БЛІЦПОЛІТІК".

БЕРРЛІН. — Отсе є те, про що тепер думає Німеччина. Принаймні таке виходить з того, що пише німецька преса про теперішню німецьку політику.

ПРОТИ ПОЖИЧКИ.

Сенатор Вилйем Кинг з Юти вніс у сенаті проєкт закону, на основі котрого мається уповажнити президента пожичати гроші Англії на війну. Президент не заявився за цей проєкт.

130 ЛІТ МИРА. — У Блейн, у стейті Вашингтон, святкували оноді пластуни Злучених Держав і Канади факт, що ці дві країни жили попри себе через 130 літ у повному мирі.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Український Відділ при Демократичнім Краевім Комітеті.

З нагоди осінних виборів на президента Злучених Держав, як також і інших урядовців, Демократичний Краевий Комітет покликав наново до життя Український Відділ при головній кватирі цьогож комітету в Ню Йорку. Бюро Українського Відділу поміщається на 9 поверсі під ч. 342 Медисон евеню, Ню Йорк. Головою Українського Відділу є знаний громадянин, адв. Михайло Пізнак. Відносно письма з іменуванням прислав голова Демократичного Краевого Комітету, Едвард Дж. Флин. Адв. Пізнак був головою Українського Відділу теж і попередними літами.

Завданням Українського Відділу є інформування членів Демократичної Партії українського походження про поступ у виборчій кампанії за вибір Ф. Д. Рузвелта поновно президентом Злучених Держав. Крім цього будуть висилані принагідні інші інформації про Демократичну Партію та її кандидатів на федеральні, стейтові й місцеві уряди.

ВАШИНГТОН, Д. К.

Зміна адреси Українського Бюра.

Завідатель Українського Бюра в Вашингтоні, п. Евген Скоцко, подає до відома, що нова адреса згаданого Бюра є така:

UKRAINIAN BUREAU
302 Bond Building
Washington, D. C.
Telephone: District 8843

НОРАНДА-РУАН, КВЕБЕК.

Український концерт.

В неділю 15-го вересня ц. р. відбувся в Комюніті галі, в Норанда, український концерт, у програму якого входило 20 ріжних точок. Програмою проводив п. Г. Сторожук, що старався всіма силами вивести програму якнайкраще. Це йому вповні вдалося. В історії нашої місцевости це був перший концерт, на якім виступало 30 танцюристів, покінчили курс українського танцю, під проводом Г. Сторожока. В програму входили також хорові виконання. Адвокат Каді з Руан виголосив промову і сказав, що українці мають дуже гарне народнє мистецтво і повинні його далі плекати в Канаді. Він теж зазначив, що наступним разом, коли українці знов будуть влаштовувати концерт, щоб постарались також про оркестру. Бо український нарід музикальний на всіх ділянках і не повинні тих своїх здібностей занедбувати.

Говорив ще також парох французької церкви і казав, що українці повинні були дати цей концерт на відкритім місці, щоб могли його бачити всі мешканці Норанди. Бо саля може вмістити лиш 400, а мешканців всіх є 17,000. При кінці концерту діти вручили свому учителеві Сторожукові китицю цвітів. Знято також світлину з цеї сцени. Наступного тижня відбувся знов концерт, на якім роздано всім курсантам посвідки. В часі цього концерту уч. Сторожук знов дістав дарунок від всього місцевого українського громадянства. Він у нас всього чотири місяці і за той час зробив багато корисної роботи. Шкода тільки, що не всі українські громадяни користають якслід із громадської праці п. Сторожука та не всі посилають своїх дітей до Рідної Школи, в якій учителює п. Сторожук. Лиш 25% дітей ходить до Рідної Школи.

Осип Боднар,
Руан, Квебек.

МАЙЛО ДЖ. ВОРНЕР новий командант Американського Легіону, що був вибраний на недавній конвенції в Бостоні.

АНСОНІЯ, КОНН.

Концерт у память Софії Русової

Ансонійська громада святкувала память славної діячки, покійної Софії Русової, в неділю, 22. вересня. Устроєнням святочного концерту занявся відділ 38 Союзу Українок в Ансонії, при допомозі Церковного Хору, що існує при укр. кат. церкві св. ап. Петра і Павла, з його дириґентом, п. Романом Гвоздевичем. Концерт відбувся в „Ліберти Гол". Почався вступним словом п-ни Олени Горбаль, секретарки місцевого відділу Союзу Українок. Опісля наступили хорові точки, переплітані деклямаціями. Хор був добре підготований і вишколений, і тому виконав своє завдання з великим успіхом, за що публика не жалувала йому оплесків. З деклямацій, дві вийшли найгарніще „Ой здається не журюся" Лесі Українки, котру віддеклямувала п-ні А. Гвоздевичева з великим чуттям, а „Ні долі, ні волі у мене нема" Лесі Українки деклямувала п-на А. Герчаковська. Концерт складався з 12 точок, вибраних народних пісень. Святочну промову виголосила головна предсідниця Союзу Українок в Америці, п-ні А. Кмець. Сольові точки виконала п-ні А. Гвоздевичева. При кінці концерту п-ні А. Гвоздевичева попросила публику до жертв на будову памятника Софії Русовій.

Присутні зложили більшими датками $21.76, а дрібними датками $6.92, разом $28.67.

Гроші передано Союзові Українок, котрий вишле їх на призначену ціль.

По концерті відбулась гостинна вечера членців і гостей, котру приготовили членкиці Союзу Українок. Підчас забави, котрою проводила п-ні А. Наджага, предсідниця місцевого відділу, промовляли: п-ні Кмець, Абрагамовська, Бодак, Ковтун, о. О. Ротко (місцевий парох), О. Мерещак, предсідник Стейтової Організації й В. Калина. Всі згадували за щиру і корисну працю, яку сповняє Союз Українок від початку свого оснування. І взивали наше жіноцтво, щоби далі організувалося, а головно, щоб тут роджена молодь далі вела свою патріотичну працю. Знаючи працю С. У. від початку, я теж щиро бажаю нашому жіноцтву успіху в дальшій праці.

Жертвували: $5.00 Сестрицтво св. Олени, $2.00 Олена Зборівська. По $1.00: В. Калина, А. Мерещак, А. Струк, П. Тута, А. Вавро, С. Абрагамовська, Бр. Мирон, М. Підкова, А. Наджога, о. О. Ротко. По 50 ц.: А. Короташ, Гр. Патинок, А. Гвоздевич, М. Горбовий, І. Когут, А. Карпюк, А. Гернявська, гр. Рубас. По 25 цнт.: І. Савчук, П. Бігуняк, А. Жук. Дрібними датками $6.92.

Сусід.

НИНІ ЛИШЕ „ДЖОНК". — Німецький жовнір переглядає тисячі французьких медаль, що мали бути надані відважним французам. Німецький цензор каже, що їх найдено в магазині в французькому місті Фонтенебльо.

ПОДВІЙНА ТРАГЕДІЯ. — Еймс Ґримонд і його жінка, що втратили 5 дітей, коли німці торпедували корабель з англійськими дітьми, що їхав до Канади, стоять на руїнах свого дому в південно-східній частині Лондону, розбитого німецькими бомбами. Їм осталося при житті 7 дітей.

ЛЕГКОПАДНІ ВІЙСЬКОВІ ВІДДІЛИ.

ВАШИНГТОН. — Американський військовий штаб рішив створити відділ легкопадного війська, себто такого війська, яке в разі потреби можна буде перевезти літаками і скинути їх при помочі легкопадів на землю. Перший такий відділ виноситиме 500 вояків.

КУДИ ПІДУТЬ МАГОМЕТАНЕ?

КАЇРО. — Отсе є дуже важне питання, від якого відповіди залежить багато, хто вийде в Африці й Азії побідником. В Єгипті кажуть, що вправді Мусоліні вважає себе „протектором ісляму", але магометане йому не довіряють. Вони переконані, що колиб виграла війну Італія, то магометанам буде гірше, ніж під Англією.

ВТРАТА ГРОМАДЯНСТВА.

ВАШИНГТОН. — Всі ті роджені американки, що повиходили в часі минулої світової війни заміж за чужинців і втратили внаслідок цього громадянство, мусять під загрозою кари тепер реґіструватись. Не мусять реґіструватись лиш ті, що опісля розвелись зо своїми мужами, або ті, що постійно жили в Америці.

АРЕШТОВАНИЙ МІНІСТЕР.

Г. Татареско, бувший премієр Румунії, арештований разом з 13 іншими політиками, генералами й дипльоматами новим румунським урядом, що стоїть під впливом націстів.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

ТАРЗАН, ч. 122. Головна карта Говка.

Як Доваида велів схопити Говка як закладника на безпеку Тарзана, Говко рішив виграти свою найважнішу карту.

Він впав на землю і почав витись серед удаваного болю.

„Я почарований!" — він кричав. „Дoffнанда, мій власний батько, почарував мене!"

Це розлютило тубильців. „Доnанда є в спілці з демонами", почали вони викрикувати. "Даймо йому чортівського напитку."